

ԱՆՑԵԱԼՔ

ՆԻԿ. ՄԱՌ

Դեկտ. 20-ի գիշերը, Լենինգրադում (Պետերբուրգ), երկարատեւ ու ծանր հիւանդութիւնից յետոյ, վախճանեց մեր ժամանակների ամենախոշոր գիտնականներից մէկը՝ Ակադ. Նիկ. Մառ: Հանգուցեալի դերը առանձնապէս մեծ է Կովկասի եւ Հայաստանի մշակոյթի ուսումնասիրութեան եւ գնահատութեան գործում: «Վէմ»-ի յաջորդ համարում մենք կը տանք առանձին ուսումնասիրութիւն նրա կեանքի եւ գործի մասին:

ԲԱՀԱԹՈՒՐ ԲԱՀԱԹՐԵԱՆ

Դեկտ. 1-ին Երեւանում մեռել է հայ գիտութեան նւիրած լաւագոյն մտաւորականներից մէկը՝ Բահաթուր Բահաթրեան: Հանգուցեալը ծնւել էր 1872 թ. Ղարաբաղում, ուսել Շուշու ուխակաւ դպրոցում եւ Գէորգեան ձեմարանում: Բարձրագոյն կրթութիւնը ստացել էր Ժընեւի համալսարանի բնագիտական եւ մաթեմատիկական ճիւղում: Ապա՝ աւարտել էր Գանդի ճարտարագիտական դըպրոցը եւ իբրեւ ճարտարագէտ — քիմիկոս մտել մասնաւոր կեանքի ասպարէզ: Զգալով, սակայն, որ իր կոչումը գիտութիւնն է ու դպրոցը՝ անցել էր մանկավարժական գործունէութեան՝ նւիրելով մաթեմատիկայի դասաւանդութեան հայկական դպրոցներում:

1914-17 թ. երեք ուսումնական տարի, Բահաթրեանը մաթեմատիկայի դասատու էր Գէորգեան ձեմարանում, յետոյ՝ ուսուցիչ Երեւանի դպրոցներում եւ ի վերջոյ, դասախօս Համալսարանում եւ Պոլիտեխնիկ ինստիտուտում: Միեւնոյն ժամանակ զբաղւում էր եւ հասարակական գործունէութեամբ. 1918 թ. Հայաստանի ներքին գործոց նախարարի պարենաւորման ներկայացուցիչ էր Վաղարշապատի շրջանում. 1921 թ., փետրուարեան սպստամբութեան օրերին, Կոմենդանտ Կոտայքի գիւղերից մէկում: Անդամ էր Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ նրա համոզւած գործիչներից մէկը:

Բահաթրեանի աշխատանքի մնացուած մասը, սակայն, նրա գիտական լուրջ ուսումնասիրութիւնն է Անանիա Շիրակեցիի մասին: Այդ գործի վրա Բահաթրեանը աշխատեց երկար տարիներ եւ մեծ ջանասիրութիւն եւ հմտութիւն ցոյց տւեց:

Բահաթրեանը համեստ, սակաւախօս, մաքուր սրտի տէր, ուղղամիտ անձ էր՝ լաւ մարդ ու լաւ ընկեր։ Հայ մշակոյթը նրա մահով զրկւեց իր արժէքաւոր մշակներէից մէկից։

ՎԱՂ. ՏԷՐ - ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

Դեկտ. 4-ին, Համադանում, Թոքատապին զոհ դնաց մեր քաղաքական տարագրութեան աչքի ընկնող անդամներից մէկը էջմիածնի Հայրենիքի Փրկութեան Կոմիտէի նախագահ Վաղարշակ Տէր-Խաչատրեանը։ Վաղարշակը ծնւել էր 1881 թ. ապր. 5-ին էջմիածնի չրջանի Սաջու գիւղում։ Ուսումը ստացել էր Գէորգեան ճեմարանում, որի դասարանական մասը աւարտելով 1903 թ. անցել էր Բագու, իրրեւ ուսուցիչ Նաւթարգիւնաբերողների Խորհրդի դպրոցներում։ 1905 թ. երբ վերաբացւում են հայոց ծխական դպրոցները, Վաղարշակը վերադառնում է Հայաստան եւ յաջորդաբար պաշտօնավարում Աշտարակի, Օշականի, Վաղարշապատի, Նախիջևանի, Ախալքալաքի, Ալեքսանդրապոլի եւ Մեծ Ղարաքիլիսայի հայկական դպրոցներում, որպէս դասատու կամ աւագ-ուսուցիչ։

Իր պաշտօնավարութեան ընթացքում, ամէն տեղ, Վաղարշակը յայտնաբերում է պարտաճանաչ ու բարեխիղճ վերաբերում դէպի իր ստանձնած պարտականութիւնները։ Միեւնոյն ժամանակ գործօն մասնակցութիւն էր ունենում տեղական հասարակական կեանքին։ Դեռ դպրոցական նստարաններից նա մտել էր Դաշնակցութեան շարքերը եւ ամէն տեղ ուր լինում էր, իր շուրջը համախմբում էր երիտասարդութիւնը, ստեղծում եռուն դադափարական կեանք։

Երբ 1914 թ. պայթեց համաշխարհային պատերազմը, Վաղարշակը աւագ-ուսուցիչ էր Մեծ-Ղարաքիլիսայի դպրոցում։ Նրա նախաձեռնութեամբ աշխտեղ կազմւեց Աղդ. Բիւրօի տեղական մասնաճիւղը, եւ ինքը ընտրւեց նախագահ։ 1915 թ. նա նախագահ է ընտրւում նոյն չրջանի «Եղբայրական Օգնութեան» Կոմիտէի։ Նրա ջանքերով Ղարաքիլիսայում բացւում է Եղբայրական Օգնութեան Կոմիտէի որբանոցը, որ կարեւոր դեր կատարեց որբանամութեան գործում։ 1917 թ. կազմւում է Լոռու Գունդը, եւ Վաղարշակը նըշանակւում է Կոմէնդանտ։ Կամաւորական շարժումը եւ գաղթականների ու որբերի խնամատարութիւնը կլանում են Վաղարշակին ամբողջապէս։

Ղարաքիլիսայի հռչակաւոր ճակատամարտից յետոյ, Վաղարշակը անցնում է Երեւան եւ Արամի կողմից նշանակւում պարենաւորման նախարարութեան ներկայացուցիչ Ապարանի եւ Շիրակի շրջ-